

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-123>

УДК 631.147:338.48-44(477)

МЕХАНІЗМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ПЛАТФОРМА ДЛЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

MECHANISMS OF GREENING AGRICULTURAL PRODUCTION AS A PLATFORM FOR THE DEVELOPMENT OF RURAL GREEN TOURISM IN UKRAINE

Тимчук Світлана Володимирівнакандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0331-1173>**Чернега Інна Іванівна**доктор економічних наук, професор,
Уманський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5573-8617>**Tymchuk Svitlana, Cherneha Inna**
Uman National University

Стаття досліджує механізми екологізації аграрного виробництва та їх ролі у сприянні розвитку сільського зеленого туризму в Україні. В умовах сучасних екологічних викликів, трансформації аграрного сектору та зростання попиту на екологічно орієнтовані туристичні продукти особливого значення набуває впровадження технологій і практик, спрямованих на мінімізацію негативного впливу на довкілля та раціональне використання природних ресурсів. Встановлено, що застосування комплексних механізмів екологізації – зокрема органічного землеробства, ресурсозберігаючих технологій, систем управління якістю та екобезпекою – формує додаткову цінність території. Акцентовано, що агроекологічні підходи сприяють створенню унікальних ландшафтно-рекреаційних умов, розвитку фермерських еко-локацій, екскурсійних маршрутів та нових форматів агротуристичних послуг. Розкрито, що інтеграція екологізованих моделей агровиробництва у туристичну пропозицію сприяє зміцненню економічного потенціалу громад.

Ключові слова: екологізація аграрного виробництва, сільський зелений туризм, сталий розвиток, органічне землеробство, екотехнології, агротуризм, рекреаційний потенціал.

The study explores the mechanisms of ecological transformation in agricultural production as a foundation for developing rural green tourism in Ukraine, emphasizing the strong interconnection between sustainable farming practices and the tourism sector. It identifies key drivers for ecological modernization, including environmental degradation, soil fertility decline, water resource limitations, climate change impacts, and growing societal and market demand for organic and environmentally responsible products. The research highlights the most effective instruments for contemporary agri-businesses, such as organic farming, integrated crop and livestock management, energy-efficient and low-emission technologies, and ecosystem services assessment, which collectively enhance productivity, biodiversity, landscape quality, and environmental health, thereby making rural areas more attractive and competitive for tourism development. The study also demonstrates how ecologically oriented agricultural production generates significant added value for rural tourism by creating scenic, healthy, and environmentally sustainable environments, supporting local food and craft markets, and promoting cultural and recreational opportunities in rural communities. Integrated models that combine agriculture and tourism, such as farm stays, agritourist trails, eco-cooking experiences, and culinary tourism based on local organic products, facilitate sustainable resource use while providing economic and social benefits to local populations. The research identifies barriers to successful implementation, including limited financial and technical resources, insufficient farmer knowledge, and infrastructure deficiencies, emphasizing the need for coordinated policy support, certification programs, financial incentives, and education initiatives. Overall, ecological modernization in Ukraine functions not only as a strategy for environmental and economic sustainability but also as a robust platform for rural green tourism, fostering regional competitiveness, resilience, and long-term socio-economic development.

Keywords: ecological modernization of agricultural production, rural green tourism, sustainable development, organic farming, eco-technologies, agritourism, recreational potential.

Постановка проблеми. Аграрний сектор України одночасно є ключовою складовою національної економіки та джерелом значного антропогенного навантаження на довкілля. Інтенсивні моделі господарювання, виснаження ґрунтів, забруднення водних ресурсів і деградація ландшафтів створюють ризики для екологічної стійкості сільських територій. За цих умов постає потреба у формуванні дієвих механізмів екологізації аграрного виробництва, здатних поєднувати продуктивність, раціональне використання ресурсів та збереження природних екосистем.

Паралельно з цим зростає попит на сільський зелений туризм як форму відпочинку, що базується на автентичності, екологічності та залученні туристів до традиційного сільського способу життя. Однак розвиток цього виду туризму неможливий без належної екологічної якості територій, чистоти довкілля та безпечних для людини агровиробничих практик. Саме тому постає наукова проблема – визначити, яким чином механізми екологізації аграрного виробництва можуть стати платформою для розширення туристичного потенціалу сільських громад та сприяти сталому розвитку територій.

У цьому контексті важливо дослідити взаємозв'язки між екологічними інноваціями в агросекторі та підвищенням привабливості сільських територій для туристів, а також окреслити напрями інтеграції аграрної та туристичної діяльності на основі принципів сталості та екобезпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові дослідження підтверджують, що екологізація аграрного виробництва є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств та розвитку сталого сільського туризму в Україні. Багорка М. О., Сергієнко А. А. підкреслюють, що впровадження інноваційних екологічних технологій у виробництво сприяє економічному зростанню підприємств і формуванню позитивного іміджу регіону [1]. Грищенко В. О. і Обіюха Н. М. виділяють правові аспекти екологізації, зокрема потребу вдосконалення законодавчої бази для підтримки сталого агровиробництва та забезпечення екологічної безпеки [2; 3].

Шумейко О. аналізує тенденції органічного агровиробництва в Україні та зазначає ключові інституційні виклики, що потребують уваги для розвитку екологічно орієнтованих моделей господарювання [4]. Пиртко С., Дейнега, І. доводять, що екологізація є

ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності та економічної стійкості агропідприємств [5]. Лутковська С., Красносельська А. додають, що впровадження інноваційних методів екологізації залишається актуальним навіть в умовах воєнного стану, що свідчить про стратегічну роль екотехнологій у розвитку агросектору [6].

Наукові праці Бурляй А.П. [7] та дослідження Soloviy I., Kuryltsiv R., Hernik J., Kryshenyk N., Kuleshnyk T. [8] підкреслюють важливість інтеграції оцінки екосистемних послуг у планування землекористування для підвищення екологічної та економічної ефективності агропродовольчих систем. Дослідження Ohorodnyk V. та Finger R. демонструють, що розвиток агротуризму на основі сталого агровиробництва здатен перетворити дрібні фермерські господарства на драйвери регіональної економіки [9], а Shen C.C. доводить, що інтеграція екологічних практик у сільський туризм підвищує його привабливість для туристів та сприяє збереженню природних ресурсів [10].

Таким чином, останні наукові публікації підтверджують, що механізми екологізації аграрного виробництва не лише підвищують ефективність сільського господарства, а й створюють платформу для розвитку сільського зеленого туризму, забезпечуючи економічну, соціальну та екологічну стійкість регіонів України.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування механізмів екологізації аграрного виробництва та визначення їхнього потенціалу для розвитку сільського зеленого туризму в Україні. У дослідженні передбачається встановити взаємозв'язок між екологічними практиками у господарствах і підвищенням туристичної привабливості сільських територій. Також ставиться завдання окреслити напрями інтеграції аграрної та туристичної діяльності на засадах сталого розвитку та екобезпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність екологізації аграрного виробництва в Україні обумовлена низкою передумов, серед яких виснаження ґрунтів, ерозія, деградація земель, а також зростаючі екологічні ризики, пов'язані з надмірним використанням хімічних засобів захисту рослин та добрив. Інтенсивні форми ведення сільського господарства, орієнтовані на максимізацію врожайності й прибутку, часто ігнорують довгострокову екологічну стабільність, що підживляє агроекосистеми й послаблює продо-

вольчу безпеку країни. До того ж, кліматичні зміни, зростаючий тиск на природні ресурси та соціальні очікування сталого розвитку стимулюють перехід до «зелених» технологій, інновацій і більш раціонального природокористування. Ці чинники створюють стратегічну необхідність інтеграції екологічних підходів – таких як точне землеробство, біологізація та органічне виробництво – в аграрні практики, щоб забезпечити довгострокову екологічну стійкість, конкурентоспроможність і збереження біорізноманіття [1; 2].

Механізми й інструменти екологізації аграрного виробництва, які є найефективнішими для сучасних агропідприємств – особливо в контексті розвитку сільського зеленого туризму – включають комплекс технічних, економічних, організаційних та інституційних підходів.

По-перше, органічне землеробство є базовим інструментом екологізації: запровадження сертифікації органічної продукції та перехід до органічних методів виробництва знижує хімічне навантаження на довкілля й підвищує екологічний імідж господарства, що створює додаткову привабливість для туристів, зацікавлених в екофермах або екооселях. Наприклад, Шумейко О. досліджує тенденції розвитку органічного агровиробництва в Україні, акцентуючи на інституційному забезпеченні сертифікації [4].

По-друге, впровадження точного землеробства та ресурсозберігаючих технологій (зменшення використання мінеральних добрив, інтегрована система захисту рослин, сівозміни) сприяє мінімізації екологічного сліду виробництва.

По-третє, економічні стимули – зокрема державна підтримка зелених практик, грантові програми, пільгове кредитування або податкові пільги для агровиробників, які впроваджують екотехнології – стимулюють перехід до більш сталих моделей господарювання. Як показує дослідження Пиртко С. та Дейнеги І., екологізація може стати важливим інструментом підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств [5].

Четвертий механізм – правове та інституційне регулювання, яке створює нормативне поле для сталих практик: екологічні стандарти, агролісівництво, сертифікація, паспортизація земель тощо. В правовому дослідженні Обіюха Н. М. розглядаються сучасні механізми законодавчого регулювання, які стимулюють екологізацію через сертифікацію та створення еколандшафтів [3].

Крім того, екоінновації та цифровізація відіграють ключову роль – це, наприклад, інтеграція систем моніторингу екологічного стану, цифрових платформ управління ресурсами, діджиталізація виробничих процесів. У дослідженні Лутковської С.М. та Красносельської А. розглядаються інноваційні підходи, зокрема точне землеробство, біологізація та низьковуглецеві технології [6].

Організаційний механізм – інституційне забезпечення, яке включає побудову систем екологічного менеджменту в агропідприємствах, створення кооперативів або кластерів, інтеграцію з екотуризмом та регіональними стратегіями розвитку. У дисертаційному дослідженні Бурляй А. П. докладно проаналізовано організаційно-економічне забезпечення екологізації, зокрема через інституційні зміни й підтримку сталого розвитку [7].

Дані інструменти в сукупності дозволяють не лише зменшити екологічні ризики агровиробництва, але й формувати додану цінність для сільських територій – підвищуючи їхню привабливість для зеленого туризму, створюючи екологічно чисті продукти, демонстраційні поля та освітні платформи для туристів.

Екологічні практики в агровиробництві суттєво трансформують стан агроландшафтів і якість довкілля, що безпосередньо впливає на розвиток сільського зеленого туризму через підвищення привабливості, безпечності та освітньої цінності територій. Впровадження агроландшафтних заходів (захисні лісосмуги, відновлення пасовищ, сівозміни), біологізації та органічного землеробства зменшує хімічне забруднення ґрунтів і води, підвищує біорізноманіття та стабільність екосистем – ефекти, які підвищують рекреаційну привабливість територій, подовжують туристичний сезон і створюють умови для формування екопродуктів і тематичних туристичних маршрутів (демонстраційні екоферми, гастро- та освітні тури). Водночас оцінка та інтеграція екосистемних послуг у планування землекористування дозволяє кількісно зіставити вигоди від екологічних заходів і аргументувати інвестиції в превентивні ландшафтні рішення, що підвищують економічну ефективність агротуризму та сприяють формуванню сталого бренду регіону. Такий синергетичний ефект досліджувався в українському контексті з фокусом на оцінці екосистемних послуг агроландшафтів і можливостях їх інтеграції в просторове планування [8], а також у дослідженнях потенціалу агротуризму як рушія відновлення та диверсифікації сільських господарств [9].

Екологічні практики в агровиробництві формують додану цінність для сільського зеленого туризму через одночасне поліпшення природного і продуктового ресурсу території та створення нових туристичних атракцій і сервісів. Перехід до органічного та біологізованого землеробства підвищує якість ґрунтів і води, відновлює біорізноманіття й ландшафтну привабливість, що прямо підвищує рекреаційну привабливість місцевості й знижує репутаційні ризики для туристичних об'єктів; водночас органічна сертифікація і прозора екопродукція дають можливість формувати бренд «екооселі» та реалізовувати продукти з доданою вартістю (прямі продажі, гастрономічні події, сувенірна продукція), що підвищує дохідність господарств і стимулює інвестиції в інфраструктуру прийому відвідувачів. Екопрактики та демонстраційні проєкти (демополя, екоосвітні майданчики, освітні тури) збільшують глибину та тривалість туристичного досвіду, сприяють диференціації туристичного продукту та залученню нішевих сегментів (освітній, гастро-, еко-туризм), а також покращують сезонність і мультиплікаційні ефекти для місцевої економіки.

Ці механізми підтверджені емпіричними дослідженнями, які демонструють зв'язок між органічними/екологічними практиками на фермах та підвищеною привабливістю, економічною вигодою й інноваційними моделями агротуризму в Україні та за кордоном [9; 10].

Представлена логічна модель трансформації екологізованого аграрного виробництва у додану цінність для розвитку сільського зеленого туризму (рис. 1) розкриває механізм синергетичного зв'язку між екологічними заходами в аграрному секторі та формуванням конкурентоспроможних туристичних продуктів та туристичної привабливості сільських територій. В умовах посилення глобальних екологічних викликів та зростаючого попиту на стійкі форми відпочинку, інтеграція принципів екологізованого аграрного виробництва (органічне землеробство, мінімальний обробіток ґрунту, біологічний захист рослин, агролісомеліорація, утилізація відходів, агробіодизайн) стає ключовим чинником для досягнення вагомих екологічних результатів (покращення якості високоландшафтних комплексів, чистіша вода, відновлення біорізноманіття).

Ці екологічні покращення, у свою чергу, є основою для генерації доданої цінності, яка виражається у створенні унікальних туристичних еко-маршрутів, гастрономічних турів

та можливості дегустації органічних продуктів. Таким чином, модель ілюструє, як екологічні інвестиції в сільське господарство трансформуються у прямі вигоди від туристичних послуг, некомерційне використання природних ресурсів для рекреації та значні соціальні ефекти, включаючи підвищення соціальної взаємодії з громадою, залучення молоді та покращення якості життя населення.

Екологізоване аграрне виробництво є не лише інструментом зменшення хімічного навантаження та мінімізації негативного впливу на довкілля, але й потужним каталізатором сталого розвитку сільських територій через сектор зеленого туризму. Екологічні заходи, що забезпечують відновлення луків та водних екосистем та впроваджують замкнені цикли, формують екосистемні послуги, які безпосередньо підвищують туристичну привабливість.

Успішна трансформація екологічних результатів у туристичні продукти створює мультиплікативний ефект, де економічна діяльність (туризм) фінансує та стимулює подальше екологічне оздоровлення території, забезпечуючи високу якість життя місцевого населення та модернізацію сільської інфраструктури.

Для забезпечення сталого використання ресурсів інтеграція аграрного сектору й туризму має ґрунтуватися на моделях, які одночасно зменшують екологічне навантаження, підвищують ефективність використання земель та формують додану вартість туристичного продукту. Однією з результативних моделей є агроекотуристична кластерна модель, що передбачає кооперацію фермерів, туристичних операторів, громад і малих підприємств для спільного управління земельними та рекреаційними ресурсами, розвитку інфраструктури та просування бренду території; ця модель довела свою ефективність у забезпеченні збалансованого використання природних ресурсів і створенні мультиплікативних ефектів для місцевої економіки.

Іншою перспективною моделлю є органічно-орієнтована інтеграційна модель, у межах якої органічні фермерські господарства стають ядром туристичного продукту (дегустації, еко-майстерні, освітні тури, демонстраційні полігони); дослідження демонструють, що органічна сертифікація підвищує екологічну стійкість території та сприяє довгостроковому збереженню агроландшафтів [10]. Ефективною також є ландшафтно-рекреаційна модель, зорієнтована на розвиток екомарш-

Рис. 1. Логічна модель трансформації екологізованого аграрного виробництва у додану цінність для розвитку сільського зеленого туризму

Джерело: сформовано на основі [4-10]

рутів, тематичних стежок, агролісомеліораційних об'єктів і природоохоронних територій, яка забезпечує збалансовану рекреаційну активність і збереження біорізноманіття; її застосування описано в сучасних дослідженнях щодо сталого розвитку сільських громад [9]. У поєднанні ці моделі формують цілісну систему, яка дозволяє одночасно розвивати аграрне виробництво, мінімізувати екологічні ризики й створювати конкурентоспроможний туристичний продукт (табл. 1).

Успішне впровадження механізмів екологізації в аграрних господарствах, орієнтованих на розвиток туристичних продуктів, залежить від здатності подолати комплекс бар'єрів та забезпечити відповідні організаційні, фінансові й інституційні умови. Одним із ключових бар'єрів є висока вартість переходу до екологічних технологій – органічної сертифікації, модернізації техніки, систем утилізації відходів, відновлення ґрунтів; дослідження свідчать, що фінансові обмеження залишаються значним стримувальним чинником для малих фермерських господарств [10]. Важливою перешкодою є також дефіцит екологічної експертизи, нестача фахових знань і консультативної підтримки щодо біологічного

землеробства, агроекологічного моніторингу, ландшафтного планування та організації еко-орієнтованих туристичних маршрутів. Суттєвим бар'єром виступає недостатній рівень локальної інфраструктури, включно з транспортною доступністю, якісним розміщенням, сервісами та комунікаціями, що обмежує можливість перетворювати екопродукцію та відновлені ландшафти на повноцінний туристичний продукт. До інституційних бар'єрів належать фрагментоване регулювання, повільні процедури сертифікації та відсутність адаптованих механізмів державної підтримки екоорієнтованих агротуристичних ініціатив.

Ефективна реалізація стратегії екологізації аграрного виробництва, незважаючи на її очевидні переваги для підвищення екологічної стійкості та формування конкурентоспроможного туристичного продукту, зіштовхується з низкою системних бар'єрів. Ці обмеження, які мають фінансовий, інституційний та організаційний характер, можуть суттєво уповільнювати або унеможливити перехід малих та середніх агропідприємств до сталих практик і інтеграцію з сектором сільського туризму. Подолання цих перешкод вимагає цілеспрямованого впровадження комплексних умов,

Таблиця 1

Моделі інтеграції аграрного сектору й туризму

Назва моделі	Сутність	Ефект
Агroeкотуристична кластерна модель	Кооперація фермерів, туроператорів, громад для спільного управління ресурсами та просування бренду.	Збалансоване використання природних ресурсів, мультиплікативні ефекти.
Органічно-орієнтована інтеграційна модель	Органічні господарства як ядро турпродукту (дегустації, майстерні, освітні тури).	Підвищення екологічної стійкості, довгострокове збереження агроландшафтів.
Ландшафтно-рекреаційна модель	Розвиток екомаршрутів, тематичних стежок, агролісомеліораційних об'єктів, природоохоронних територій.	Збалансована рекреаційна активність, збереження біорізноманіття.

Джерело: сформовано на основі [4-10]

які включають як державну фінансову підтримку та вдосконалення нормативного поля, так і розвиток експертної бази, локальної інфраструктури та міжсекторальної кооперації. У таблиці 2 систематизовано ключові виявлені бар'єри та відповідні їм умови, що є критичними для забезпечення успішної синергії екологізації та агротуристичної діяльності.

Систематизація бар'єрів та умов їх подолання підкреслює, що фінансові обмеження (висока вартість сертифікації та модернізації) є головним стримуючим фактором для агровиробників. Це вимагає першочергового забезпечення доступу до фінансових стимулів (грантів, компенсацій), які мінімізують ризики перехідного періоду. Водночас, успішність зеленого туризму безпосередньо залежить від якості туристичного досвіду, що, у свою чергу, вимагає інвестицій у локальну інфраструктуру (транспорт, розміщення) та подолання дефіциту експертизи через партнерства з науковими та екологічними органі-

заціями. Ключовим стратегічним завданням на інституційному рівні є перехід від фрагментованого регулювання до комплексного ландшафтного планування та посилення екологічного моніторингу, що формує необхідну довіру та прозорість – основи для сталого та конкурентоспроможного бренду сільського зеленого туризму [10].

Висновки. Дослідження показало, що впровадження механізмів екологізації аграрного виробництва створює сприятливу основу для розвитку сільського зеленого туризму в Україні, поєднуючи економічні, соціальні та екологічні вигоди. Застосування органічних технологій, раціонального використання природних ресурсів та енергоефективних практик підвищує конкурентоспроможність агротуристичних об'єктів і забезпечує екологічну безпеку регіонів. Екологічно орієнтовані агропідприємства формують позитивний імідж території та стимулюють інвестиції у розвиток туристичної інфраструктури. Сталий розвиток сільського зеленого туризму залежить від

Таблиця 2

Бар'єри та чинники успішного впровадження механізмів екологізації аграрного виробництва як платформи для розвитку сільського зеленого туризму в Україні

Бар'єри (обмеження)	Умови (шляхи подолання)
1. Висока вартість переходу (сертифікація, модернізація).	Доступ до фінансових стимулів (гранти, компенсаційні програми).
2. Дефіцит експертизи (знань з біологізації, моніторингу, ландшафтного планування).	Партнерства та кооперація з освітніми/екологічними організаціями.
3. Недостатній рівень локальної інфраструктури (транспорт, розміщення, комунікації).	Інвестиції в інфраструктуру прийому відвідувачів.
4. Інституційні бар'єри (фрагментоване регулювання, повільна сертифікація).	Екологічний моніторинг та прозорість, комплексне ландшафтне планування.

Джерело: сформовано на основі [5-9]

інтеграції агротехнологій, місцевих традицій і сучасних управлінських практик. Запровадження державних та регіональних стимулів є ключовим для поширення екологічних

стандартів і залучення туристів. Таким чином, екологізація аграрного виробництва виступає не лише економічним, але й соціокультурним драйвером розвитку регіонів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Багорка М. О., Сергієнко А. А. Екологізація виробництва аграрних підприємств як інноваційна складова їх розвитку. *НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ «ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ»*. 2021. Вип. 3 (33). С. 10-16. URL: surl.li/qjutiw (дата звернення 26.11.2025)
2. Грищенко В. О. Правові проблеми екологізації сільськогосподарського виробництва в Україні. *Вісник Одеського національного університету. Правознавство*. 2019. Том 24 № 2 DOI 10.18524/2304-1587.2019.2(35).186023 (дата звернення 26.11.2025)
3. Обіюха Н.М. Правові проблеми екологізації сільського господарства у світлі стратегії сталого зростання: сучасний стан та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Том 2 № 87 С. 237- 245. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.2.36> (дата звернення 26.11.2025)
4. Шумейко, О. Органічне агровиробництво України: тенденції розвитку та виклики інституціонального забезпечення. *Вісник ТНЕУ*. 2016. №. 2, Sept. pp. 33-42, URL: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/686/699> (дата звернення 26.11.2025)
5. Пиртко, С., & Дейнега, І. Екологізація як інструмент підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та суспільство*. 2025. (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-69> (дата звернення 26.11.2025)
6. Лутковська С., Красносельська А. Екологізація сільського господарства: інноваційні підходи та методи сталого розвитку в умовах воєнного стану. *Цифрова економіка та економічна безпека : науково-практичний журнал*. 2025. № 2 (17). С. 339–346. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.17-55> (дата звернення 26.11.2025)
7. Бурляй А. П. Організаційно-економічне забезпечення екологізації сільського господарства в умовах сталого розвитку : дис. ... доктора економ. наук. Миколаїв : МНАУ, 2020. 479 с.
8. Soloviy I., Kuryltsiv R., Hernik J., Kryshenyk N., Kuleshnyk T. Integrating ecosystem services valuation into land use planning: case of the Ukrainian agricultural landscapes. *Forests*. 2021. Vol. 12, №. 11, art. 1465. DOI: 10.3390/f12111465 (дата звернення 26.11.2025)
9. Ohorodnyk V., Finger R. Envisioning the future of agri-tourism in Ukraine: from minor role to viable farm households and sustainable regional economies. *Journal of Rural Studies*. 2024. Vol. 108, art. 103283. DOI: 10.1016/j.jrurstud.2024.103283 (дата звернення 26.11.2025)
10. Shen C. C. Rural tourism and environmental sustainability – a study. *Sustainability*. 2020. Vol. 12, №. 22, art. 9642. DOI: 10.3390/su12229642 (дата звернення 26.11.2025)

REFERENCES:

1. Bahorka M. O., Serhiienko A. A. (2021). Ekologizatsiia vyrobnytstva ahrarykh pidpriemstv yak innovatsiina skladova yikh rozvytku. [Ecological modernization of agricultural enterprises as an innovative component of their development]. *Scientific and Practical Journal «Economic Studies»*, Issue 3 (33), 10-16. Available at: <https://surl.li/qjutiw> (accessed November 26, 2025)
2. Hryshchenko V. O. (2019). [Pravovi problemy ekolohizatsii silskohospodarskoho vyrobnytstva v Ukraini]. Legal issues of ecological modernization of agricultural production in Ukraine. *Bulletin of Odessa National University. Law Series*, 24(2). DOI: 10.18524/2304-1587.2019.2(35).186023 (accessed November 26, 2025)
3. Obiukha N. M. (2025). [Pravovi problemy ekolohizatsii silskoho hospodarstva u svitli stratehii staloho zrostantia: suchasnyi stan ta perspektyvy]. Legal issues of ecological modernization of agriculture in the context of sustainable growth strategy: current state and prospects. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Law Series*, 2(87), 237-245. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.2.36> (accessed November 26, 2025)
4. Shumeiko O. (2016). [Orhanichne ahrovyrobnytstvo ukrainy: tendentsii rozvytku ta vyklyky instytutsionalnoho zabezpechenn]. Organic agricultural production in Ukraine: development trends and institutional challenges. *Bulletin of TNEU*, 2, 33-42. Available at: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/686/699> (accessed November 26, 2025)
5. Pyrtko S., Deineha I. (2025). [Ekologizatsiia yak instrument pidvyshchennia konkurentozdatnosti silskohospodarskykh pidpriemstv]. Ecological modernization as a tool to enhance competitiveness of agricultural

enterprises. *Economy and Society*, (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-69> (accessed November 26, 2025)

6. Lutkovska S., Krasnoselska A. (2025). [Ekolohizatsiia silskoho hospodarstva: innovatsiini pidkhody ta metody staloho rozvytku v umovakh voiennoho stanu]. Ecological modernization of agriculture: innovative approaches and methods of sustainable development under martial law. *Digital Economy and Economic Security: Scientific and Practical Journal*, 2(17), 339–346. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.17-55> (accessed November 26, 2025)

7. Burlyai A. P. (2020). [Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia ekolohizatsii silskoho hospodarstva v umovakh staloho rozvytku]. Organizational and economic support of ecological modernization of agriculture under sustainable development conditions (Doctoral dissertation). Mykolaiv: Mykolaiv National Agrarian University. 2020. 479 p. (in Ukrainian)

8. Soloviy I., Kuryltiv R., Hernik J., Kryshenyk N., & Kuleshnyk T. (2021). Integrating ecosystem services valuation into land use planning: case of the Ukrainian agricultural landscapes. *Forests*, 12(11), Article 1465. DOI: 10.3390/f12111465 (accessed November 26, 2025)

9. Ohorodnyk V., Finger R. (2024). Envisioning the future of agri-tourism in Ukraine: from minor role to viable farm households and sustainable regional economies. *Journal of Rural Studies*, 108, Article 103283. DOI: 10.1016/j.jrurstud.2024.103283 (accessed November 26, 2025)

10. Shen C. C. (2020). Rural tourism and environmental sustainability – a study. *Sustainability*, 12(22), Article 9642. DOI: 10.3390/su12229642 (accessed November 26, 2025)